Les emissions de paper moneda alcoverenques durant la guerra civil

És en el període de la Guerra Civil, a causa de l'emmagatzematge en mans de particulars i del mateix Govern de les monedes fraccionàries, que apareix un problema en les transaccions de compra-venda donat per la manca d'aquesta moneda. Això originarà una resposta dels organismes oficials. El setembre de 1936, la Generalitat emprèn l'emissió de Paper Moneda Nacional Català, de curs legal a tot Catalunya i zones limítrofes. Així, també el 9 d'octubre de 1936 s'autoritza als Ajuntaments l'organització de les seves economies per mitjà de l'emissió de paper moneda de curs legal en els seus límits municipals.

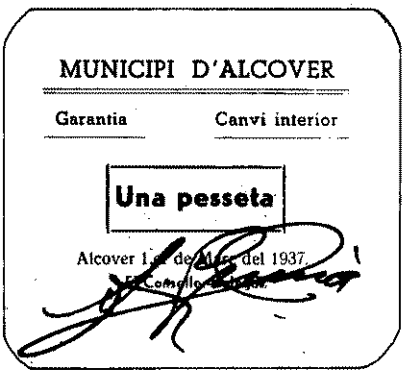
Alcover, com tants d'altres pobles, no fou una excepció i així es realitzaren diferents emissions per part de l'Ajuntament i també algunes de diversos establiments comercials i entitats, una bona representació de les quals es troba en el Museu Municipal (MMA).

La primera notícia que es té d'una emissió municipal és l'acord de 12 de gener de 1937 pel qual, a causa de les dificultats per efectuar canvis de moneda inferiors a 5 ptes., s'encomana al Conseller de Finances, en aquell moment Salvador Gumà i Clavell, la creació d'uns signes de valor nominal d'una pesseta i cinquanta cèntims, signes que seran emprats per al comerç local i en els establiments públics. En els llibres d'acords municipals no consta cap altre acord ni informació relatiu al tema ni tan sols sobre el seu compliment, només l'acord de substitució d'aquests primers papers per una nova emissió, el juny següent. De la primera emissió, el MMA en conserva un exemplar de cada valor, a partir dels quals podem donar-ne les dades descriptives.

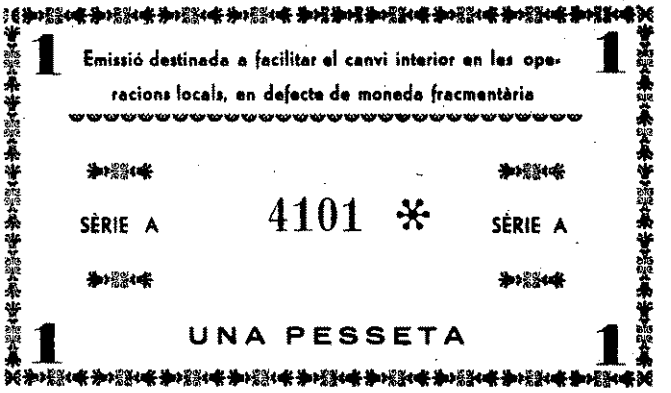
Es tracta de bitllets de 53x45 mm amb els cantons ovalats, impresos sobre cartolina. No duen cap emblema, dibuix ni signe. A l'anvers només hi ha imprès, de color negre, el nom de l'organisme emissor, "Municipi d'Alcover"; els mots "Garantia" i "Canvi interior"; el valor respectiu, "50 cèntims" o "Una pesseta"; la data d'emissió, "Alcover 1er de Març de 1937"; i l'antefirma, "El Conseller-Delegat". A sota, naturalment, hi ha la signatura manuscrita del conseller Gumà, la qual va motivar que aquests bitllets, a causa del renom familiar del citat conseller, fossin anomenats *Ganassos*. A l'anvers del bitllet hi ha estampat el segell municipal en tinta violeta i el número de sèrie en tinta negra. L'única diferència entre els dos valors és el color del paper, rosa en el cas dels 50 cts. i verd clar en el cas de la pesseta. Això motiva que la signatura també canviï de color: blava sobre el paper rosa i vermella sobre el paper verd clar. Segons Turró (1), aquesta primera emissió va constar de 2.000 bitllets de cada valor. Els exemplars del MMA, els dos únics que hem pogut consultar, duen els números 1.357 i 1.769, respectivament.

L'emissió del mes de març era tècnicament bastant precària. De fet, en les actes

MUNICIPI
D'ALCOVER
Val per 25 cèntims

MUNICIPI D'ALCOVER
Garantia
Canvi interior
Una pesseta

Consell Municipal d'Alcover
La Dipositaria Municipal pagarà al portador
UNA PESSETA
Alcover 11 de Juny del 1937.
El Conseller-President,
Pere Roig,
El Conseller de Finances,
Miquel Maimó,

Emissió destinada a facilitar el canvi interior en les operacions locals, en defecte de moneda fracmentària
SÈRIE A
4101 *
SÈRIE A
UNA PESSETA

municipals no s'hi fa mai referència amb el mot "bitllets", sinó com a "signes de valor" o, fins i tot, "tiquets". Per això, el 10 de juny es pren l'acord de realitzar una segona emissió substitutòria de la primera. Aquesta nova emissió tindrà un import de 7.500 ptes, 5.000 en bitllets d'una pesseta i la resta en bitllets de cinquanta cèntims; és a dir, 5.000 bitllets de cada valor. En un principi només la meitat seran posats en circulació. Es disposa que els bitllets de pesseta siguin anomenats sèrie A i els de cinquanta cèntims sèrie B i que ambdós duguin les signatures del Conseller President, en aquell moment Pere Roig i Obradó, i del Conseller de Finances, que ho era Miquel Maimó i Roca. També es disposa un termini de vuit dies a partir de l'aparició dels nous bitllets per canviar-los pels vells, moment a partir del qual aquests darrers es consideraran caducats. D'aquesta segona emissió se'n conserven, a part els que són exhibits en el MMA, una bona col.lecció sense usar a l'Arxiu Municipal.

És tracta de bitllets impresos sobre paper blanc, encara que la seva mida difereix segons el valor: 95x59 mm els de pesseta i 91 x 50 mm els de cinquanta cèntims. Un altre element que els diferencia és el color de la tinta. En els de pesseta, l'anvers té un fons groc i una sobreimpressió blava, mentre que el revers té el fons blau-gris i la sobreimpressió és lila. En els bitllets de cinquanta cèntims els colors són els mateixos però canviats de cara. També es diferencien, naturalment, en el valor monetari, que figura repetit en els quatre cantons del bitllet, pel davant i pel darrere, i en el nom de la sèrie, A o B, que figura a l'anvers. Les altres característiques d'aquests dos bitllets són coincidents. A l'anvers, el fons està constituït per una filigrana, enmig de la qual hi ha l'escut d'Alcover. La sobreimpressió consta d'un marc envoltant i, a més del valor en els cantons, el nom de l'entitat emissora, "Consell Municipal d'Alcover"; el text "La dipositaria Municipal pagarà al portador" seguit del valor en lletres; la data, "Alcover 11 de Juny de 1937"; i les antefirmes dels dos personatges signants. Curiosament, però, de tots els exemplars que hem pogut consultar, no n'hem trobat cap de signat. En el revers, a sobre la filigrana del fons hi ha sobreimprès un marc envoltant i, dins d'aquest, el text "Emissió destinada a facilitar el canvi interior en les operacions locals, en defecte de moneda fracmentària *(sic)*". A sota hi ha el nom de la sèrie, repetida a dreta i esquerra, i, enmig, el número d'ordre. A baix de tot hi ha el valor en lletres majúscules. Turró assenyala, com a curiositat numismàtica, que una quantitat indeterminada de bitllets de 50 cts. apareix amb el revers invertit.

El mateix any hi va haver, encara, una emissió amb data desconeguda, i sense referència documental, d'un bitllet de 25 cts. La impressió, que consta de 6.000 bitllets segons Turró (2), es va fer sobre un cartó gruixut de 60 x 40 mm, de color gris pàl.lid, a una sola tinta negra. A l'anvers hi ha un escut d'Alcover, el nom de l'organisme emissor, "Municipi d'Alcover", i el text "Val per 25 cèntims"; i al dors un segell ovalat de l'Ajuntament. Els diversos exemplars que se'n conserven en el MMA estan compresos entre els números 00158 i 4709.

Fora de les emissions municipals, al MMA se'n conserven tres més. Una és del Sindicat Agrícola, en bitllets de 49 x 39 mm, de valor 10 cts, impresos a una sola cara sobre cartolina blanca, a una sola tinta de color negre, sense cap emblema i amb les indicacions de l'entitat emissora, "Sindicat Agrícola"; localitat, "Alcover"; i el text "Val per 10 cèntims". Cada un d'aquests bitllets devia arrencar-se d'una matriu, com es

després d'una de les seves vores puntejades. Al revers hi ha el segell del Sindicat Agrícola, cobrint el bitllet i la seva matriu.

Del Bar Sport hi ha un bitllet de 10 cts., tamany 52 x 32 mm., de cantons ovalats, imprès sobre cartolina blanca amb tinta blava i amb les indicacions de l'entitat emissora, "Bar Sport"; la localitat, "Alcover"; el número de sèrie (el del MMA és el 713); i el text "Val 10 cts." Al revers hi ha el segell del Bar en tinta lila.

Per últim, es conserven dos bitllets emesos per l'establiment de la viuda Alumà, de 5 i 10 cts. respectivament, impresos sobre paper blanc (el de 10 cts.) o rosa (el de 5 cts.), amb tinta blava. Les mides són 50 x 35 mm. A l'anvers hi ha el nom de l'establiment, "Vda. Alumà"; la localitat, "Alcover"; i el valor, "Val ... cts." En el revers hi ha el segell de la "Tenda de Queviures. Vídua de Josep Alomà, plaça de la República, 3, Alcover", en tinta blava. Aquests bitllets estaven impresos en forma de tira i s'arrencaven per la línia taladrada.

F. XAVIER TORRELL I CAMPS
JOAN CAVALLÉ I BUSQUETS

(1) Antoni TURRÓ. *El paper moneda català 1936-1939* , col "L'Avenç", Barcelona, 1982,
(2) Cal fer constar, però, que en aquest cas no coincideix en la descripció de la peça.

